

L'avenir

Escalar el Salto Angel, la cascada més alta del món (979m)

Text: **Toni Arbonés**

Fotos: **Evrard Wendembaum**

Un variat equip internacional format, entre altres, pel català Toni Arbonés, ha firmat la segona *free* d'aquesta gran paret de Veneçuela, el passat mes de març, després de 16 dies i 13 nits a la paret.

L'equip va seguir els passos del grup britànic que l'any passat va fer la primera lliure basant-se en la línia oberta el 1990 per J. Gálvez i A. Madinabeitia, damunt la qual van fer la variant *Rainbow Jambaia* amb un resultat final de 4 llargs de 7c/c+, 4 de 7b+ i 5 de 7b com els més exposats.

Aproximació en curiara, embarcació lleugera i llarga que usen els indis de l'Amèrica meridional, pel riu Carrao.

Recordo la suavitat del terreny que trepitjo com si volés pels núvols, recordo el confort d'aquest terreny tou, que em fa fluir, alliberat de tot. Corro per sentir la llibertat una vegada més. Estic a Campo Carrao, enmig de la Gran Sabana, una antiga mina d'or i de diamants abandonada que, tot i que s'hi respira un aire desolador, em transmet tranquil·litat.

Amb resignació esperem durant dos dies un avió que ens ha de recollir i ens portarà cap a Canaima i

Ciudad Bolívar: «la civilització». No tenim gaire menjar –per no dir gens–, però la capitana de la comunitat indígena (indis *pemonas*) amb poques coses ens ajuda a sentir-nos-hi còmodes. Al final, omplim els nostres estómacs de iuca, com ells.

En el moment en què ens enlairem i queda el DC-10 estavellat a la pista, deixem enrere els vestigis d'aquesta espècie de mina del rei Salomó –panorama del que és i podria haver estat–: les sopes xineses, les barretes energètiques i les preocupacions dels francesos d'aquests darrers dies, en què l'avenir no semblava programat. Crec que una vegada més l'estrès hi ha estat present...

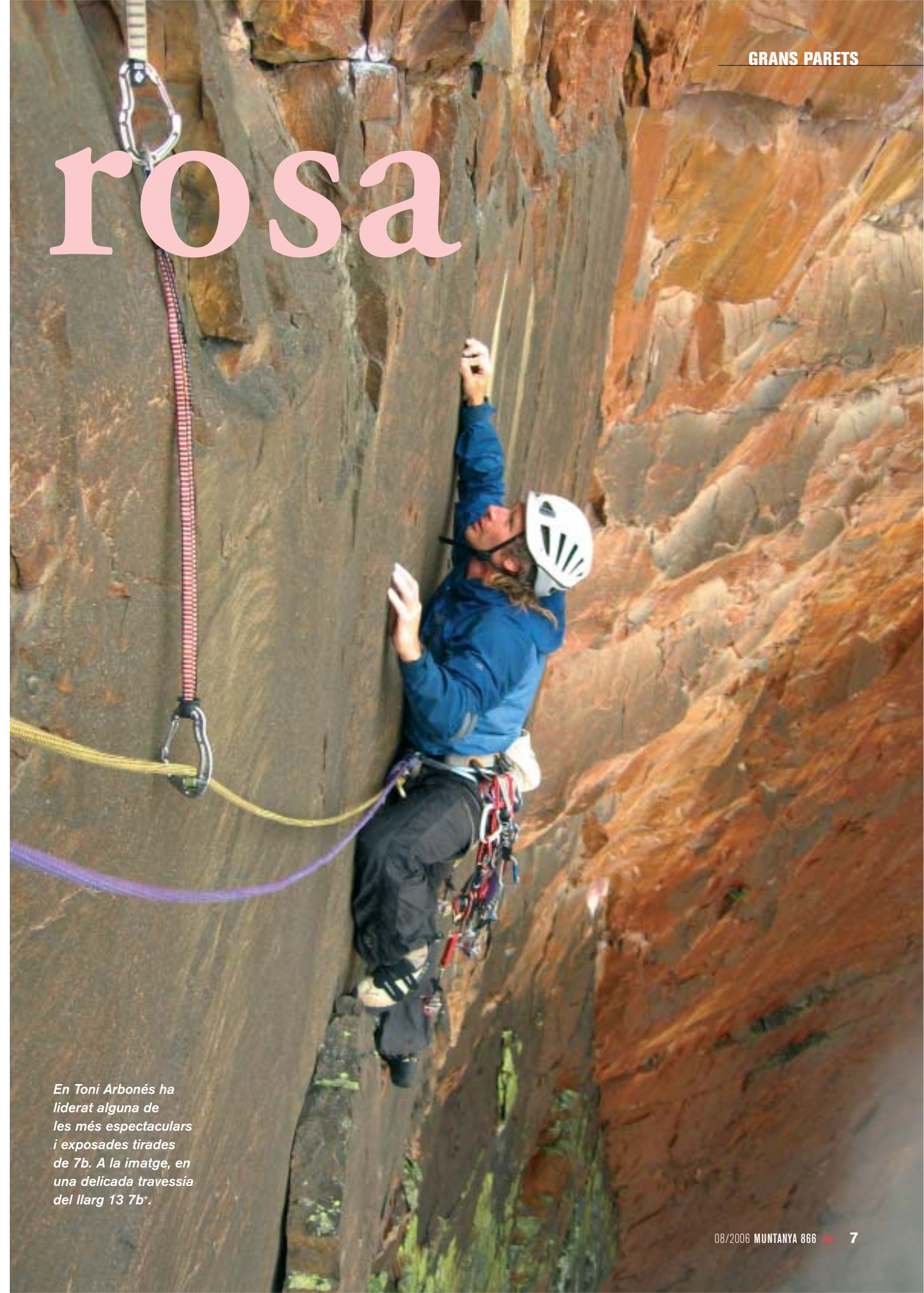
És difícil escalar una paret d'aquestes dimensions sense uns mínims d'organització. És pràcticament impossible deixar a l'atzar o esperar a l'espontaneïtat la proposta d'estar quinze dies enfilat en un mur desplomat d'envergadura, on no saps –però sí imagines– quin serà el ritme de progressió; on no saps –però sí imagines– que passarà...

No conec gaire els meus companys de cordada, però les referències són bones. De fet, hi confio perquè no tinc altre remei, però si pogués, m'agradaria escalar d'una altra manera, ràpid i lleuger, com de costum.

Aquest cop, però, és així, i l'Evrard (francès) ens filmarà, l'Igor (veneçolà) farà de pont entre els indis i nosaltres, la Stephanie (francesa) suavitzarà l'ambient –serà una asseguradora incondicional del seu company– i en Nicolas (francès) i jo (català) ens encarregarem de fer pujar el grup fins al cim. Un treball d'equip per a l'ascensió d'una de les parets més complicades del planeta, el Salto Angel: és sever, i l'escalada, de compromís...

La via escollida (via Directa), oberta l'any 1996 per Jesús Gálvez i Adolfo Madinabeitia en vint-i-nou dies de permanència, té moltes llastres suspeses –fa por mirar-les– i hi ha molts blocs dubtosos, però sobretot és un desplom mantingut d'uns 900 m en

rosa

En Toni Arbonés ha liderat alguna de les més espectaculars i exposades tirades de 7b. A la imatge, en una delicada travessia del llarg 13 7b+.

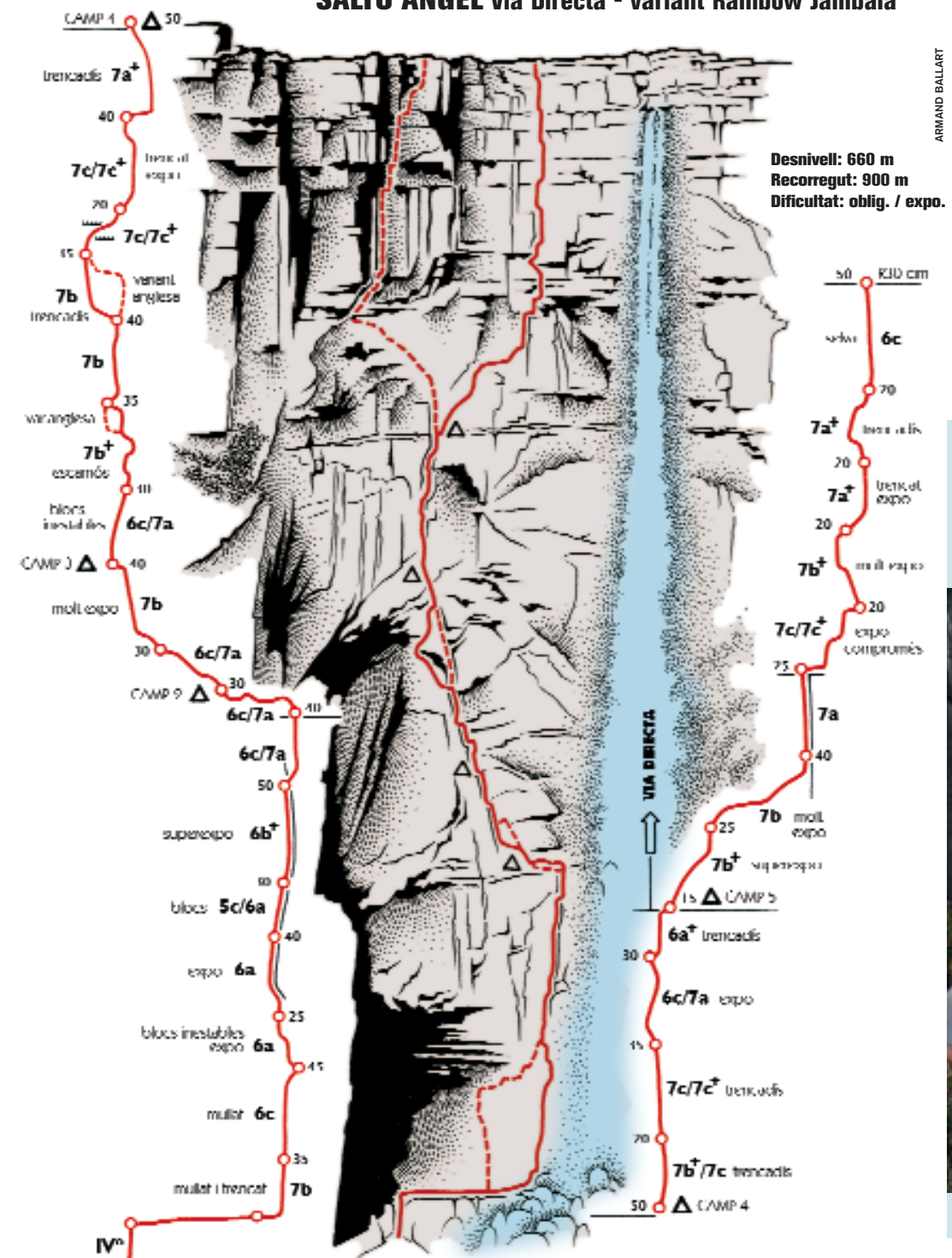

En Nicolas Kalisz a la part de dalt de la via (7b+).

A sota, en Toni descansant a l'hamaca.

SALTO ANGEL Via Directa - variant Rainbow Jambaia

Del 13 al 28 de març del 2006

Equip format per:

Toni Arbonés	Igor Martínez
Stephanie Bodet	Arnaud Petit
Nicolas Kalisz	Evrard Wendenbaum

L'equip, amb el salt d'aigua al fons.

NOTES

¹ L'any 1998, amb Jean-Minh Trinh-Thieu (francès), vàrem escalar la paret del Roraima. Una cordada lleugera en un pur estil alpi. En set dies, tres a la paret. La nostra intenció era l'equipament parcial d'un recorregut que tracés una línia directa, que fos accessible a repeticions, però no fou així. Va ser la primera via en lliure en una paret d'un tepuy, 480 m de 7a/7a+/7b+/7b+ mantinguts, amb autoprotecció, on fins i tot les reunions eren dubtoses -l'última de 2pA0e per passar un sostre. A més, la via és massa severa com per comptar de moment amb repeticions. Les bones escalades són com els bons vins: amb el temps agafen tot el seu bouquet...

² L'expressió «pensar en rosa» respon al moviment *hippy* dels anys setanta i vuitanta, en què l'escalada era un estil de vida, el començament i la radicalització del lliure.

què l'aventura està assegurada.

Escalem a bon ritme i en tres dies deixem a la part baixa la roca negra mullada i descomposta de l'inici, a més de les aranyes, les escolopendres i, sobretot, les serps de l'aproximació: les coralls, autèntiques i falses.

Després d'escalar tres llargs en travessia –*derribos arias*– i de moure les cordes a la vertical, les hi fixem, remuntem els farcells i ens instal·lem entre els camps II i III. Ja portem dues nits a la paret; el descans és escàs i la incomoditat dels primers metres de la paret es fa palesa: humitat i mosquits. Deu ser per això o per alguna altra raó que encara confio en l'avenir..., en l'avenir rosa que podria venir: aquella

quarsita supercompacta que recordo haver trobat, ara fa vuit anys, quan vaig escalar el Roraima¹ i que tan bons moments em va proporcionar.

Ara, però, la realitat és diferent: la roca no deixa estimar-se i ja no li ofereixo la meua confiança absoluta. Estic pensatiu i intento recordar per què em trobo en aquesta situació: vull escalar parets, viure i gaudir de la verticalitat... El Think Pink² i el Pink Floyd són omnipresents, però la roca no es comporta..., com més desplomada es presenta, més mediocre és la seguretat i més enrarinat esdevé l'ambient.

Les proteccions salten en caure fent cremallera, i aquell cinquè dia a la paret veig cinc caigudes de fac-

En Toni escalant aquesta via d'alta exposició, al llarg 14 7b, amb poques proteccions i dubtoses, la tónica de l'itinerari.

En Nicolas resolent un dels darrers llargs (llarg 26 7c/7c+).

tor —caigudes volades en què se sobrepassa la reunió volada. Nicolas apura la jugada, intenta l'a vista en lliure, però finalment opta per pujar en artificial. Després encadena en lliure amb les proteccions al lloc. Al final, seran quatre de trenta els llargs preprotegits, per fer-los després en lliure fàcilment (7c/7c+), i vint-i-sis llargs els encadenats a vista.

Els anglesos, alliberadors de la via Directa, en varen fer set en aquest estil. Ells portaven una cordada davant que pujava en artificial, cercava les possibilitats del lliure i marcava la trajectòria de l'itinerari. De fet, la Rainbow Jambaia és una variant lògica que es pot seguir si es vol escalar en lliure, ja que es tracta de petites variacions a la via Directa oberta pels espanyols. La Rainbow només ofereix una altra sortida, en els últims vuit llargs, i una entrada també diferent de dos llargs; segueix l'única línia de feblesa de la paret.

És un itinerari treballat; tres viatges a la zona. El primer, per comprovar que realment és difícil; el segon, on es varen retirar per accident, i el tercer, amb tota la logística possible per coronar: set persones —dues en artificial, tres alliberant i dues més

pujant farcells— ens fan elucubrar sobre la determinació del grup per fer cim. Dinou dies de permanència a la paret i 300 l d'aigua ens apropen més a la realitat de les coses.

En el nostre cas, érem sis components, portàvem 180 l d'aigua, 400 m d'estàtica, dos jocs de cordes dobles i una de simple —per si es trencaven les altres o quedaven malmeses per la morfologia de la roca—, cinc jocs de friends, set encastadors mecànics per a microfissures i cinc formatges distribuïts en nou farcells plens. Remuntar tot aquest bagatge requeria una gran organització i llargs i feixucs dies de treballs verticals.

Escalada de compromís, obsessió per a objectius fora dels cercles convencionals; perquè —no ens enganyem— som pocs els escaladors interessats en l'escalada tradicional que no sigui de fissures o granet... I aquest cop nosaltres, com a simples repetidors, devoradors de bons itineraris arreu del món, sense voler arribar a comparacions ni competicions,

Toni Arbonés

(1-8-1967)

- 25 anys soci del CEC.
- 15 anys guarda del refugi Ciriac Bonet (Siurana).
- **1984** 1a 4.000 m. Barre des Ecrins, i 1a 5+
- **1988** Els primers 8a i 8a+.
- **1994** El primers 8b+ i 8a a vista, grau que manté fins a l'actualitat.
- A principis dels anys noranta va competir i quedà 6è d'Espanya i 14è del món.
- Ha escalat en 30 països diferents i ha fet 8º grau en quatre continents.
- Equipador de vies esportives i aperturista de vies de diversos llargs. En destaquem els següents:
 - 1º Jamiro 7a+ 650 m. (trad.), Xucram 7c 400 m, a Taghia (Marroc) i la repetició de Ribiere Pourpures i Barraca a vista, fantasia, l'Axe du Mal, i

la primera en lliure de Le Rouge Berebere.

Apertura de Vazam m'ytapytapy 8a+ 650 m, a Madagascar, de Clandestino 7c+.

- 450 m, a Xile, i de Mundo perdido 7b+ (trad.) 500 m, a Veneçuela. 1r espanyol en fer el Capitan en lliure, Free Raider 7c 1.000 m.
- Ha repetit vies clàssiques o modernes, com la Comicci 6c+, a les Tre Cime di Lavaredo, la Eternal flame 7c/7c+ a les torres del Trango, o la Baston la Baffe 7c a Sheiderwetterhorn, algunes de les vies que l'han marcat i l'han fet evolucionar com a escalador dels millors itineraris del planeta.
- També, ara com a corredor popular, ha participat en curses de muntanya, mitges maratons 1 h 21 min i a la darrera marató de València en 3 h 00 min.
- Esponsoritzat per Five Ten, Black Diamond i membre de The North Face Atletes.

estem contents de sortir-ne il·lesos i d’haver tingut les nostres dosis d’aventura. Recordo la lentitud de l’ascensió, com una llarga cadena de protocols que cal complir perquè res no falli, perquè tot surti bé: les proteccions de les cordes, els fraccionaments, les triangulacions de les reunions, la seguretat d’un grup ben organitzat, la bogeria controlada..., on el risc és elevat però ben mesurat.

Havent superat les travessies i els desploms, en aquest punt de la via, en què el retorn es fa complex i les dificultats van *in crescendo*, recordo la tètrica visió d’una corda abandonada que penjava de la punta dels sostres; una corda plena de líquens que deixaren els primers ascensionistes, no sé si per fer més tenebrós l’ambient o pel pur plaer de dir-nos «¿què esperaves trobar aquí?, ¿què volies?, ¿t’agradaria mosquetonejar aquesta xapa que penja de la punta de la corda?, ¿ja saps que per aquí no en trobaràs cap?...»

Fem aquesta petita variació de la via original per evitar un sostre fissurat ple de cactus; en part, tenim sort de no escalar i caure arrebossats de punxes...

Com si juguéssim i saltéssim d’oca a oca de la petita vira del camp III, després de cinc dies ja ens trobem com a casa... De tant en tant també ens mullem per una sobtada crescuda del salt, a l’incòmode i volat camp IV, on passem una nit. Ens traslladem ràpidament al confortable relleix del llarg 22, camp V, i hi passem quatre nits més. En total setze dies, tretze nits de permanència...

Jornades interminables, en què el temps semblava aturar-se i l’única distracció era guaitar la perpetuïtat constant de la difusió i la volatilització de l’aigua.

Remuntant per les cordes, en un ambient únic.

Així va quedar l’avió de J. Angel després de l’atterratge a l’Auyán Tepuy el matí del 9 d’octubre del 1937. El sol, tou i ple de vegetació, va fer inclinar l’avió de morro; malgrat l’accident, ningú no va prendre mal, però l’aparell restà inservible i els aventurers hagueren de baixar a peu, com pogueren, fins al campament, on els esperava la resta de l’equip.

Salto Angel i, més endavant, les fonts del Caroní. L’aviador nord-americà James Crawford Angel, que tenia fama de bon pilot i que ja havia fet algun aterratge forçós als planells andins, els havia acompanyat a la selva i havia sobrevolat l’altiplà de l’Auyán Tepuy per encàrrec seu —que culminà el 9 d’octubre de 1937, quan va fer l’arriscat aterratge damunt de l’Auyán Tepuy. En l’informe de la Comissió Exploradora de la Gran Sabana de Caracas es va decidir batejar el salt amb el nom de *Salto Angel*, en honor al pilot nord-americà. A la mort de l’aviador (1956), s’acomplí el seu desig d’escampar-ne les cendres per la casacada des d’un avió.

F. A.

Vista des del cim del Cañón del Diablo i del riu Churun Merú.

A sota, en Nicolas fa una altra caiguda de factor al llarg 16 7c/7c+.

DESCRIPCIÓ

El Salto Angel és una gran cascada del riu Churun, subafluent del Caroní, a l'altiplà de la Guaiana veneçolana. És el resultat de la caiguda des de l'Auyán Tepuy o Churun Merú d'un dels tributaris del riu Churun o Carrao. Aquesta muntanya des de la qual es produeix el salt és un dels *tepuyes* —muntanyes planes que acaben en immenses parets verticals— més representatius de la regió. El salt d'aigua és quinze vegades més gran que les cascades del Niàgara ja que té un desplom de 979 m i una caiguda ininterrompuda d'aigua de 810 m —almenys aquestes són les xifres més constants en les fonts solvents.

ETIMOLOGIA

El Salto Angel també s'anomena *Kerekupai Merú* ('salt del lloc més profund') o simplement *Churun Merú*, que coincideix amb el nom de la muntanya, segons la llengua indígena dels *pemones*.

SITUACIÓ

El Salto Angel és a l'estat de Bolívar, al sud-est de Veneçuela, entrellaçat amb la Gran Sabana, a l'Escut Guaianès, dins del parc nacional de Canaima, el sisè del món en extensió. El parc comprèn la totalitat de la conca oriental i superior del riu Caroní, i les formes predominants del paisatge són una combinació de *tepuyes*, planícies i valls. (Coordenades: 5°56'43" N, 62°26'57" O)

HISTÒRIA

La veritable descoberta d'aquesta cascada es deu als exploradors catalans Joan M. Mundó i Freixas, de Barcelona, i Feliu Cardona i Puig, de Malgrat. Mundó, que, a més, era topògraf, s'havia exiliat a Veneçuela l'any 1907 i fou prospector i propietari de les mines d'or Mundó. Feliu Cardona, que havia fet estudis de pilot a l'Escola Nàutica de Barcelona, durant el viatge corresponent de pràctiques es va quedar a Veneçuela. Va ser aleshores quan, amb en Joan Mundó, iniciaren la investigació de la Guaiana per buscar or i diamants. L'any 1927 iniciaren una expedició a les fonts del riu Caroní, i l'any següent descobriren el